

fordult, hogy kedvenc témáiról elmélgett bennük. Az 1914-es trónra lépési ciklikájában a háborúskodást elítélő (és későbbi sorozatos békefelhívásairól ismert) XV. Benedek pápa az első világháború után már a „hobbijának” is hódolhatott: ezt jelzi 1921-es In praclara summorum (A legdicsebbek között) kezdetű körlevele. Ebben Dante Alighieri halálának 600. évfordulójáról emlékezett meg, hosszan ecsetelve a középkori költőóriás lírájának mély vallásosságát, amiért „a civilizáció és a vallás örökké adósa marad”.

Ennél mindenképpen fajsúlyosabb megnyilatkozásra számíthatnak teológusok XVI. Benedek mostani apostoli körlevele kapcsán. Igaz – és ezt a feltételezést a HVG-nek Beer püspök is megerősítette –, nem valószínű, hogy a friss enciklika lenne Joseph Ratzinger első hasonló jellegű munkája, hiszen nyílt titoknak számít, hogy a betegeskedő II. János Pált az utolsó években e tekintetben (is) helyettesítette. A kérdés talán emiatt is pikáns: elődjéhez vagy (korábbi) önmagához lesz-e hű XVI. Benedek?

ISZÁK NORBERT

EGY KÍNAI VILÁGTÉRKÉP KÉRDŐJELEI

Előzés keletről

Szenzációként táltak a múlt héten Pekingben egy világtérképet, amely – tulajdonosa szerint – azt bizonyíthatja, hogy a kínaiak már Kolumbusz előtt felfedezték Amerikát. Cikkünk térképtörténész szerzője szerint azonban annyi kérdés merül fel a bejelentés kapcsán, hogy korai lenne még átírni miatta a tankönyveket.

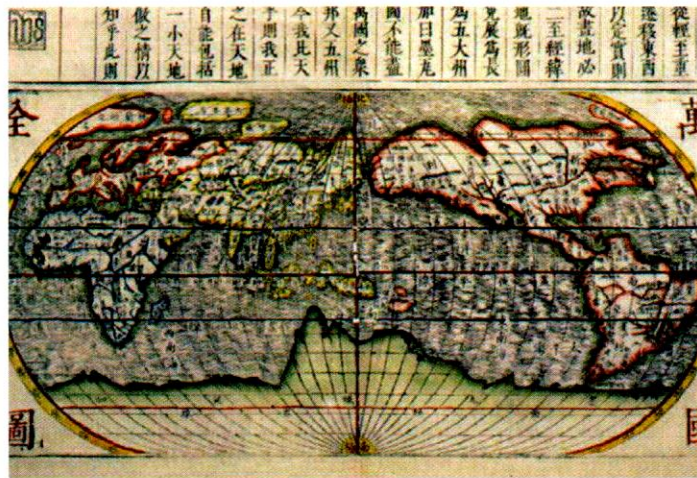
Már a régi kínai hajósok is ismerték Amerikát, mi több, e felfedezésüket éppen 74 évvel Kolumbusz Kristóf előtt, vagyis 1418-ban tették. Legalábbis e következtetést vonhatták le azok, akik január 16-án Pekingben részt vettek egy kínai világtérkép sajtóbemutatóján. A bravúros tettet egyébként nem más vitte véghez – állítja a térkép tulajdonosa, civilben pekin-i ügyvéd, Liu Kang –, mint az ügyeletes kínai nemzeti hős, a 15. század első felében lenyűgöző flottája élén nagyszabású tengeri expedíciókat lebonyolító Cseng Ho. Az admirális első útjának 600. évfordulóját éppen tavaly júliusban ünnepelték (HVG, 2005. április 16.).

A mostani bejelentésnek egyébként nem is az a része volt világraszóló, amely az Újvilág felfedezésére vonatkozott, mivel ez a hír már négy éve körbejárta a világot, elsősorban az amerikai közvéleményt. Akkor egy nyugalmazott brit haditengerész, Gavin Menzies találta hasonló szenzációként könyvét, melynek címe egyben hipotézisének lényegét is összefoglalja: 1421: amikor a kínaiak felfedezték a világot (HVG, 2003. február 1.). A műben az amatőr történész már korábban is ismert tényekből és adatokból állított össze szövevényes, ám igen meggyőzőnek tűnő kultúrtörténeti víziót arról, hogy a kínaiak miként hajózták körbe a világot. Bár szak-

értők szerint Menzies módszerei tudománytalanok, hipotézisére pedig nincs bizonyíték, a könyv világsikerré vált, számos nyelven, köztük magyarul is megjelent.

Liu Kang most azt állítja, hogy ő is az „1421” hatására világosodott meg, amit nem sokkal azután olvasott, hogy egy sanghaji antikváriumban megszerezte a most Menzies hipotézisének perdöntő bizonyítékaként bemutatott világtérképet. A Mennyei alatti összes világ földrajza című térkép apró, ám nem elhanyagolható szépséghibája, hogy nem eredeti, hanem csupán 18. századi „hiteles másolata” az 1418-asnak. A régies hatású papírlapon található kínai írásjegyek arról tájékoztatnak, hogy a rajzot Mo Je-tung, a Csing-dinasztia szolgája készítette 1763-ban, lemásolva egy 345 évvel korábban, a Ming-dinasztia harmadik uralkodója, Csu Ti alatt megrajzolt világtérképet. Vagyis az eredeti éppen abból a korból származik, amikor – az egyébként mongol származású eunuch – Cseng Ho admirális, a kínai történelem legfényesebb fejezeteit írva, több tízezer embert mozgósító expedíciói során távoli országok fejedelmeit hódoltatta.

Óriási jelentőségű dokumentum ez az 1418-as térkép, hiszen ez lenne az első modern világmappa. A szakértők azonban kezdettől fogva kételkedtek ebben, és aggodalmaik megerősítést is nyertek a térkép nyilvánosságra hozatala utáni napokban. A bemutatott mappa ugyanis térképtörténész szakértők szerint nem illeszthető be a korabeli – mostanáig nyilvánosságra került – kínai térképek közé. Az esetleges kínai érzékenységek miatt óvatosan fogalmazó szakmabelieknek első pillantásra feltűnt, hogy a térkép a Földet két félgömbön ábrázolja, márpedig ilyen ábrázolások az európai térképészetben a 17. században

A Liu Kang-féle térkép és Ricci atya 1584-es mappája. Másolat vagy eredeti hamisítvány?

Cseng Ho, az eunuch admirális.
Hódoltatta-e az indiánokat?

váltak szokásossá. A gömb alakú Föld, a földrajzi fókusz, az északi tájolás, az egyezményes jelek és a térképek matematikai-geometriai alapjai mind olyan jellemzők, amelyek Európában a 16. század során lettek a modern kartográfiai ábrázolásmód részeivé.

E konvenciókat – mai tudásunk szerint – a 16–17. század fordulóján Kínában működő jezsuita misszionáriusok ismertették meg az ottaniakkal, egyszersmind több kínai nyelvű világtérképet is készítettek. A most bemutatott mappa szempontjából az itáliai Matteo Ricci atya – több változatban és számos másolatban ismert – térképe a legérdekesebb. Méghozzá azért, mert a kiváló csillagász és matematikus 1584-ben Pekingben elkészült munkájára oly mértékben hajaz a mostani „1418-as”, hogy szinte az előképeinek lehet tekinteni. Ricci egyébként a kor egyik legnépszerűbb atlaszkiadója, az antwerpeni Abraham Ortelius – aki nem mellesleg elsőként művelte ezt Európában – 1570-ben megjelent ovális világtérképeinek egy változatát adta ki, kínai feliratokkal. Az atya naplójából tudjuk, hogy a térképlap közepére azért helyezte – Európa helyett – Kínát, mivel Pekingben szilárdul hitték, hogy birodalmuk a világ közepe.

De Ricci munkáján túl van más gyanús momentum is. Az érdeklődő amerikai gyűjtők például rögtön felfigyeltek arra, hogy a világtérképen Kaliforniát szigetként ábrázolták. Ez a kartográfiai mítosz

Henry Briggs – a logaritmuszámítást is elterjesztő brit tudós – 1625-ös térképére vezethető vissza, és körülbelül egy évszázadon át volt jellemző az európai térképészetre. Különös egybeesés lenne, ha a Menzies szerint a kaliforniai partokat is elérő kínai felfedezők éppen ott és úgy tévedtek volna, mint az évszázadokkal későbbi óvilági rajzoló. A teória védelmezői viszont azt mondják erre, hogy éppenséggel az európai térképészek másolták a kínaiakat, és egyébként is, senki nem állította, hogy az 1418-as mappán látható sziget Kalifornia lenne, nincs ott erre utaló felirat, tehát elképzelhető, hogy az egy jóval északabbra fekvő igazi szigetet jelöl.

Tovább közzéködnek azonban a feliratokat olvasni tudó kínai tudósok. Az 1763-as térkép másolója ugyanis – mint írta – vörös keretben helyezte el az „1418-as eredetint” is szereplő feliratokat, ami a térkép tulajdonosa, Liu Kang szerint a munka hitelességét bizonyítja. A szakértőknek viszont szemet szúrt az Európa keleti részén található szöveg, amely szerint az ott lakók hisznek „Istenben”, és vallásuk a „csing”. Az írásjegyekben ugyanis Isten megnevezésére a kínai „sang-ti” kifejezés szerepel, amelyet elsőként a 17. századi jezsuita misszionáriusok használtak a keresztény Isten fordítására. A csing vallás ugyanakkor az Európában sokáig eretneknek tartott, Kínába is elvetődött nesztoriánus keresztényekre utal, akiket ott a Tang-dinasztia idején (a 7–9. század során) emlegettek így, nem pedig a fél évezreddel későbbi Ming-korszakban. Az egykori kínai keresztények emlékeinek felfedezése viszont ismét csak a jezsuita misszionáriusok érdeme. Akárcsak a térképen olvasható Észak- és Dél-Amerika kifejezések elterjesztése, amelyek a szakértők tudomása szerint még nem léteztek a hatszáz évvel ezelőtti kínai nyelvben.

A térkép eredetiségét hangsúlyozók most a mappa két darabkáját szénizotópos kormeghatározásra küldték egy új-zélandi és egy angliai laboratóriumba. Az eredményre várni kell, ám a kételkedők szerint a vizsgálat legfeljebb azt bizonyíthatja, hogy a papír 1763 körüli, amiből viszont nem következik, hogy Cseng Ho és társai valóban felfedezték az Újvilágot 1418-ra. Ennek ellenére a szakértők igyekeznek óvatosan fogalmazni. Menzies és Liu Kang hipotézisei ugyanis a növekvő kínai nemzeti önértéket támogatják, s bizonyosan sokak sértődését váltaná ki, ha most pekingi kacsának minősítenék a felfedezéseket.

TÖRÖK ZSOLT

KÖNYVÚJDONSÁGOK!

Januárban megjelenő
gazdasági jogi szakkönyvek

AZ ÚJ ADÓJOG MAGYARÁZATA 2006

Szerzők: **Dr. Földes Gábor**, Dr. Hadi László,
Karácsony Imréné, Pénzely Márta,
Pölöskei Pálné, Dr. Szolnoki Béla

A HVG-ORAC Kiadó minden év elején megjeleneti *Az új adójog magyarázata* című kézikönyvet, amelyben a szerzők az összes adónemre – így az áfára, az szjára, a társasági és osztalékadóra, az evára, az ekhóra, illetve az adózás rendjére – vonatkozó hatályos rendelkezéseket dolgozzák fel.

Ára: 14 800 Ft

TÁRSASÁGI TÖRVÉNY, CÉGTÖRVÉNY

Szerkesztő: **Sárközy Tamás**

Szerzők: Fischer Judit, Gadó Gábor, Gál Judit,
Győri Enikő, Komáromi Gábor,
Makai Katalin, Sándor Tamás,
Sárközy Tamás, T. Nagy Erzsébet,
Vezekényi Ursula, Wellmann György

A 2006. július 1-jén hatályba lépő új társasági törvény és cégtörvény részletes indokolását a Kodifikációs Bizottság tagjai írták, különös figyelemmel az új intézményekre. A kötet ezeken túl tartalmazza a különleges cégeljárásokat, valamint a végelszámolási eljárás új szabályait is.

Ára: 9975 Ft

AMIT A NYUGDÍJ ÜGYINTÉZÉSÉRŐL TUDNI KELL

Szerkesztő: **Kiss Sándor**

Lektor: **Dr. Barát Gábor**

A kiadvány átfogja a teljes – 2006. január 1-jén hatályos jogszabályokon alapuló – nyugdíjvertikumot, alapvetően gyakorlati tudnivalókat tartalmaz egyszerű és közérthető formában. Nyomtatványok, útmutatók, példák, magyarázatok segítik az eligazodást.

Ára: 7980 Ft

A feltüntetett árak az általános forgalmi adót tartalmazzák.

hvgorac

HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.

1384 Budapest, Pf. 797

Telefon: 340-2304, 340-2305 • Fax: 349-7600

E-mail: info@hvgorac.hu

Internet: www.hvgorac.hu

Könyvesbolt: 1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 2.

Telefon: 329-2672

Vélemények

- 76 Simonovits András: Szemfényvesztés
 76 Pályi András: Országimázs
 77 Dénes Balázs: Kendernyi kérdés

Szellem

- 79 Mit üzennek a pápai enciklikák?
 Ajánló levelek
 Az Úr ír? 80
 82 Egy kínai világtérkép kérdőjelei:
 Előzés keletről
 84 Az MTI archívumának árulkodó
 dokumentumai: Sorok és vezetők
 MTI dióhéjban 85
 86 Új vizsgálatok a Kheopsz-piramisban:
 Gúlagyakorlatok

Gazdaság

- 89 Kormányakciózás a Transelektroért:
 Veszélyes mentőv
 Hová vezet a mellékvonal? 91
 92 Magántőke a filmfinanszírozásban:
 Pénzforgatási napló
 94 Diszkontláncok magyarországi
 térnyerése: Olcsó illattár
 A skót germán 95
 96 A vasúti reform kezdete:
 Egyvágányú vonal
 98 Független teátrumok új szerepben:
 Színpadi játszmák
 Exportkultúra 99
 101 Orbán István, 1939–2006:
 Hajózás ellenszerekben

Pénzügyek

- 103 Önkormányzati kötvénykibocsátások:
 Forrásmunkák
 Irreálkamat 104
 105 Visszaélés Széchenyi-kártyával:
 Hamis lapok a pakliban
 106 Áfacsalók célkeresztben:
 Sima vagy fordított?
 Körhinta 107
 Vétőpartnerek 108

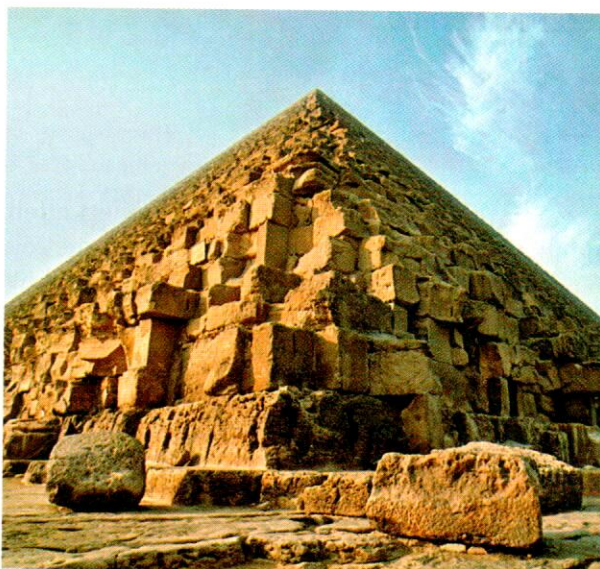
Társadalom

- 111 A Perczel-videó titkai:
 Régi idők mozija
 Cenzúrázott számvetés 112
 Pártok a spájzban? 113
 114 Megtámadott lakástörvény:
 Budavár megvétele
 115 Btk.-módosítási elképzelések:
 Hirtelen felindulás
 116 Pártok és politikusok népszerűsége:
 Pár lépés a hibahatár
 118 Zűrzavar a művésznyugdíjak körül:
 Alapot nélkülöznek?
 119 HVG-ténytár: Egyházi keresztelők:
 nem csak csecsemők

Adattár

Portré

- 122 Kisteleki István,
 a Magyar Labdarúgó Liga elnöke

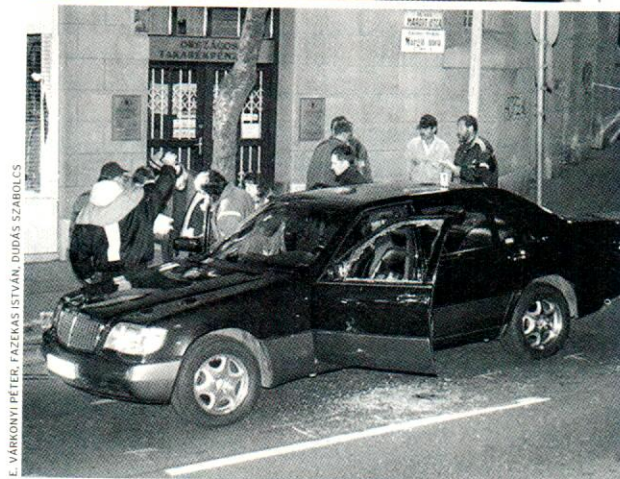
Gúlagyakorlatok

Hamarosan új robot tárhatja fel Kheopsz fáraó Nagy piramisának titokzatos járatait, amelyek egyes feltételezések szerint az uralkodó eddig fel nem fedezett sírkamrájához vezethetnek. Eltérekne ugyanakkor a vélemények a tekintetben, hogy merre is kellene kutatni. (86. oldal)

Olcsó illattár

Újabb hazai vesztese van a multikkal folytatott áversenynek: a Fotex-tulajdonú Azúr februárban nyolc üzletét adja át a német illatszerpiac cápijának, a Schleckernek. Szakértők egyébként is a diszkontok hazai piaci részesedésének megduplázódását várják a következő években. (94. oldal)

Régi idők mozija

Három nevet emleget filmre rögzített vallomásában Fenyő János meggyilkolásának előzményeivel kapcsolatban az áldozat egykori bizalmasa, az időközben elhunyt Perczel Tamás: Gyárfás Tamásét, Princz Gáborét és Székely Herbertét. (111. oldal)

HVG az interneten: **hvg.hu**

Címlap: Horváth Zoltán,
 Szoboszlai Péter, D. Nagy Béla,
 Túry Gergely, MTI

Trend-címlap: Horváth Zoltán,
 Zörgő Máté, D. Nagy Béla